

CONTEMPORARY FINE ART FRONTIERS AND SYMBIOSIS BETWEEN ARTS

Dimitar N. Cholakov

ABSTRACT: Contemporary fine art is quite diffuse and combines elements of different arts. The mutual penetration of elements of different arts brings to their enrichment. Poetry and painting get the expressive power of music. All arts are related in their pure aspect, thus they have a lot of common features, making them interacting and enrich one another. Very often, within the frame of one art, we could find elements in other arts. Lyrical poetry becomes allied with music, the novel, by its descriptive character, approaches painting. Contemporary literature and poetry took a lot from the abstract painting – carrying motion, surprise, unexpectedness, and too much musicality. As soon as Europe strives for demolishing frontiers, it is inevitable that frontiers between arts disappear as well.

KEY WORDS: art, symbiosis, frontiers, music, poetry, theatre, painting, rhythm, harmony, figurativeness

Изследването е финансирано по вътрешноуниверситетски проект № РД-08-132/07.02.2018 г. на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

Съвременното изобразително изкуство е разнопосочно и съчетава в себе си елементи от различни изкуства. Една мисъл на Ханс Зедлмаир, парадоксал на пръв поглед, илюстрира крайностите, до които стигат изкуствата, изолирайки се едно от друго. Той правел следния извод: „Творецът престава да прави изкуство, когато не иска да прави нищо друго освен изкуство.“ Друг велик творец – Рихард Вагнер, доразвива тази теза. Той казва, че: „Всеки отделен отрасъл на изкуството развива до известни размери своите възможности, докато стигне до тяхната граница; той не може да прекрачи тази граница, без да се загуби в неразбираемост и в абсолютно фантастичното, дори абсурдното. В този момент като че ли у него се разпознава стремелът да протегне ръка на другия сроден вид, имащ оттук нататък единствен и възможности...“

Тези така формулирани принципи още в началото на миналия век поставят основата на симбиозата между изкуствата. Много важно е, че естетиката и практиката на съвременното изкуство, достигайки чрез „чистите“ изразни средства своята крайност, неминуемо прекрачват своите граници и се обръщат към другите изкуства. Тъй като всички изкуства имат няколко общи принципа /ритъм, хармония, пространство, единство/, които се реализират с различни изразни средства /души, звуци, движение, бои, линии/ в крайна сметка, съвсем логично е изкуствата да преминават от едно в друго. Това в световната култура се вижда в живописата на Кандински и Малевич, в поезията на Бремон, в музиката на Вагнер. Има аналози в съвременното българско изкуство, а именно живописата на Петър Дочев, поезията на Борис Христов и музиката на Милчо Левиев. Разбира се най-яркият пример за симбиозата между различните изкуства е творчеството на Христо Явашев – Христо и съпругата му, което наистина като мисъл, мащаби и реализация е глобално и може да се каже, че включва елементи на всичките видове изкуства.

Взаимното проникване на елементи от различни изкуства води до тяхното обогатяване. Поезията и живописата получават експресивната сила на музиката като най-близко до тях изкуство. Тъй като емоционалните внушения на тези три изкуства са много близки, взаимно прониквайки се, те намират нови отправни точки, а именно да въздействат многопластово.

Има и нещо друго, когато изкуствата преодоляват своите граници, те почти престават да се делят на пространствени и временни, тоест тези, които са „статични“, а това са изобразителните изкуства, и другите, които се реализират в процес на протичане /музика,

театър, кино, литература/. Това е неизбежно за всички съвременни изкуства и изобразителното изкуство не прави изключение.

Като се започне от кубистите, които в своите произведения изобразяват предметите не само от видимата им страна, а и останалите, тоест те вкарват елементите от скулптурата или пък фовистите, които предават не само „илюзия“ за движение, а самото реално движение, като на живописното платно присъстват различни фази от това движение, което пък е прием от кинематографията. Творчеството на абстракционалистите е подчинено изцяло на конфликта и противопоставянето на изкуствата: като изобразителни и изразителни. Дотогавашното разбиране, че живописиста представя само външната страна на изобразяваните предмети, тоест тя е само изобразително изкуство, в техните произведения вече тя се превръща в изразително изкуство, каквато е музиката. Тази тенденция, започната от Кандински, достига своя връх в произведенията на Джаксън Полак. В българското изобразително изкуство, също има аналог, като най-изразителният представител е Георги Божилов – Слона, с неговите по-късни произведения.

Всички изкуства са сродни в своя чист вид. Те имат обща основа и това е въвн от съмнения. Поначало те носят названието „изкуство“, не са политика, наука, религия, или нещо друго, следователно имат много общи неща, могат да си взаимодействат и взаимно да се обогатяват, става въпрос за естетика, обеми, пространства, движение и т.н. Ако се обърнем към другите художествени видове като кино, балет, театър, опера ще направим констатацията, че в тях присъстват почти равноправно няколко изкуства. Много често в рамките на едно изкуство съществуват елементи на други изкуства. Като примери могат да бъдат посочени лирическата поезия, която се сродява с музиката или пък романът с описателната си страна, който по-скоро се доближава до живописиста. Съвременната модерна литература и поезия носи много от това, което абстрактната живопис направи – носи движение, изненада, неочакваност и много музикалност и ритъм. Много често термините, използвани в различните изкуства, се припокриват. Много често поезията е наричана живописна, живописиста може да бъде драматична. Различни термини от изобразителните изкуства се използват в музиката, балета или театъра. Те са колорит, рисунок, блясък, мекота, светлосянка и др.

Органичната връзка между различните изкуства се потвърждава и научно обяснява и от психологията. Всеизвестно е, че много от съвременните художници работят в много области и направления в изкуството. Много често живописистите правят и поезия, съвременните артисти използват хепънинга в своите спектакли. Има много случаи, когато писатели в началото са се колебаели между литературата и изобразителното изкуство, а някои от тях са ги правили успоредно. Много ярък пример в нашето изкуство е големият Иван Андонов. Той е блестящ актьор и режисьор, като успоредно с това прави и отлична живопис.

Много често един композитор, живописец, поет или писател казва, че чува, вижда или усеща своите произведения, без да ги е реализирал в материален вид. Всеизвестно е, че гениалният Моцарт е композирал своите произведения първо в съзнанието си, а чак след това ги е записвал в нотните тетрадки. Неслучайно Микеланджело пише: „Истинският художник рисува не с ръката, а с духа си“. Неминуемо трябва да разгледаме българското изобразително изкуство през последните години. Изведнъж освободени от различни политически и естетически догми някои от художниците рязко напускат границите на традиционния пластичен изказ и започват да използват много и различни изразни средства. С навлизането на нови поколения художници се сменят и художествените модели. Свободният избор и артистичната рефлексия води до ново качество на съществуването на различни идеи и художествени форми. В първите години „Хепънингът“ стана дори водеща тенденция. В тази нова форма на изразяване вече се включват не само художници, а и артисти, архитекти, музиканти и дори лекари. Изкуството рязко напуска традиционните държавни галерии и излиза навън. Появяват се и „графитите“, в началото доста елементарни като художествен изказ, но в последствие станали изключително професионални и част от нашата среда. Най-яркият техен представител- Станислав Трифонов – Насимо, вече е част от най-добрите и известни европейски и световни „графити“.

Разбира се има и много други творчески тенденции и направления, където симбиозата между различните изкуства е очевидна и където границите почти не съществуват.

Великият френски мислител Бергсон казва, че „Единствено материалните нужди на всекидневния живот, които владеят съзнанието на индивида , му пречат да проникне в същността на нещата“, са причина за разделението на изкуствата, следователно, без тях изкуствата биха се слели.

Неминуемо е, че след като Европа се стреми и премахва граници, те ще изчезнат и между изкуствата.

References:

1. Avramov, D. /1969 г./: Estetika na modernoto izkustvo, Sofia

Dimitar Cholakov
Professor
at Konstantin Preslavsky – University of Shumen
e-mail: d.cholakov@shu.bg